

2793!

Ф О Л И Е

центръ

ЖИВТЕ, ИЛИМЪ ИЛИ ЛИТЕРАТУРЪ

П Е А Н Ъ Л

1847.

Извѣликатъ сѣит редакция лѣи

ГЕОРГИЕ БАРИЦ.

БИБЛИОТЕКА
 № 1436
 № 246

А П У Л А Л Х - Л Е А .

Bibl. Univ. Cluj	Sibiu
№ _____	I. 252

БРАШОВ. 1847.

Дн типографіа привілеціатъ а лѣи Ioan Gött.

◆ Ансамблеа материалор публицате дн ачеастъ фбие.

	Nr. foiei		Nr. foiei
Гратулацие де анла поџ	1	Ничи о фантъ фъръ платъ	20
О десвинџире дн казса лимбеџ поастре ши — зн артикол анти-ромџн	1	Лимба ромџнеаскъ ла 1822 ши 1832	21
Камелеонџа	1	Локџиторџи пџмџнтџвалџи ши ай сџрелџи	21
Анти-сџџаџа	2 ши зрм.	О сченџ дн фокџа Бџкџреџилор	21
Календарџџа	2 ши зрм.	Сџсџинџа сџраџилор	22
Кџвџнтџа импровисат ла мортџнтџареа проин-мџтрополџтџлџџи В. Коставе	3	◆ Анкеџереа репрезентациеџ театрџлџџи дн Iашџи	22
Ън певџн дн лџкомџе	3	Ън рџспџнс ла префачерџле днвџџџ- тџрилор дн Молдова	- 23 ши зрм.
Трџсџрџи знџбре дн истџрия Полџниџеџ	5 ши зрм.	Кџвџнт џнвеврџ пентрџ рџпосатџа е- пископ Кесарџе де Бџзеџ	- 23 ши зрм.
Префачерџле днвџџџтџрилор дн Молдова	7, 8	Кџвџнт ла мортџнтџареа Мариџеџ Росет	26 адаос.
Кџвџнт зџс ла поменџереа де 40 зџле а мџтрополџтџлџџи Beniamin	8	Челе днпџтџџи версџрџи есаметре ши пеп- таметре дн лимба пџстрџ ромџнџ	26
Барбарџстџи ши елеганџе ромџнеџџи	9	Ън декрет архџереск асџпра ачелора карџџи трек ла рџџџа апџсан	26
Барбарџа знџџи нашџ ши а знџџи епископ Икџна преотџлџџи	9	Лексџкографџе де кџвинџе ромџне	- 26 ши зрм.
Икџна преотџлџџи	10 кџ адаос	Лимба вџтелор	26
Лецџџире асџпра реорганизаџиџеџ инстрџ- кџциџеџ пџвлџче дн Цара ромџнеаскъ	10 ad.	Дџплицациџе де литере пџ есте дн лим- ва пџстрџ	27
Бџографџа мџтрополџтџлџџи Beniamin	11	Бџџле ши џспецџџи лор	27
Дџспџџџџ филолоџџџкџ деспре прџџџџџи ши копи	11	Гласџа Домнџлџџи. Рџспџнс ла сџсџинџа сџраџилор	28
О сџџрџџџ реченсџе асџпра Непџџџинџеџџи	11	Исторџа сџлтанатџлџџи	28
Тџргџа Окнеџ	12	Кџм аџ фост примџџџи артикџлџџи Дџлџџи професор I. Маџор ?	29
Пџлџџџџџа ши пџсторџа	12	Ън кџвџнт дн фавџрџа џменџимџџи	29
Адаос ла артикџлџа анти-сџџаџа	13, 14	Кџлтџра дн Romania	29
Афорџсте пентрџ пџстрџареа сџнџџџџџи	14 ши зрм.	Кџтрџ редактор дн казса шкџлелор дн Молдаџџа	30
Реџџтарџеа пџререџ Дџлџџи I. К. Шџлмер деспре џертана ориџџине а лимбеџџи ро- мџне	15 ши зрм.	Кџтрџ редактор деспре шкџлеле џџреџџи ромџне	- 31 ши зрм.
Сџмон. Новелџ контџмџнџрапџ	18	Сџсџинџеле знџџи матрџне	31, 32
Азна лџџи Маџџ	19		
Дескопџрџереа знџџи пџџџџџи романе дн Трансџлџванџа	19		

	№р. фoіeй	П o e з и ї,	№р. фoіeй
Нѣмъръла ромѣнілор	31	Релеѣа. — Параволъ : Първѣла шѣ рѣл. — Сонетъ : ла Ліла.	1
Спіче історіче дін хроніка Лѣніно-Ол- гардіанъ	33 шѣ зрм.	Лѣотранъл. — Крѣма шѣ вѣртѣтеа	2
Вокавларѣл де ворбе стрѣне а Длѣї I. Еліаде	34 шѣ зрм.	Колѣнда	4
Ловіреа лѣї Г. Баторї кѣ врашовенїї	39	Лѣнѣл шѣ оїеа	5
Зѣгрѣвіа лѣ Молдова	40	Хора дін Сѣтмар	7
Модалітатеа алеѣерїї де епіскопї ро- мѣношїї лѣ Трансїлванїа	41	Цїгара теа	10 ad.
Чева пентрѣ економїа пѣстрѣ ванатї- кѣ де кѣмп	42	Орѣл лѣ дешентаре	11
Сїмдїмінтеле вѣзї вѣпѣдеан ла десѣв- ліреа прїнчїпелор де лїмѣ шѣ скрї- птѣрѣ etc.	43 шѣ зрм.	Ана шѣ Арапѣл	12
Кѣтрѣ редакторъ ; а дѣа кореспѣндїнѣ лѣ кавса шкѣлелор дѣреї ромѣне	43 шѣ зрм.	Кѣпеле шѣ пісіка (шѣ діалог)	13
Документе свѣтѣоре пентрѣ алеѣереа де епіскопѣл ромѣнеск пезпїт лѣ Трансїлванїа	45	Окна	14
Фрагменте дїнтр'о кѣлѣторїе	46	Сїла	15
Мѣтѣл прїн атор	46	Ла мѣса теа	16
Пентрѣ Манѣалѣ де фїлософіа лѣї Крѣг trad. de A. Tr. Lazrїанѣ	47	О орѣ де прїмѣварѣ	17
Лѣада вѣкѣтѣрїеї	47	Мїнтеа шѣ порокѣл. — Сѣтана шѣ дрѣ- чїтеа. — Ла о мѣтѣ	18
Кѣвѣлгѣл комїтелѣї Ладїслаѣ Лазар зїс лѣ 2. Дек. п. ла Тѣрда кѣ окасїзнеа алеѣерїї де епіскоп п. ѣ.	48	Кѣптекѣл брѣкѣрѣї Данѣ. — Кѣптекѣл брѣкѣрѣї Маїор	23
Кѣвїнтеле Длѣї архїмандрїт А. Шагѣна	48, 50	Чеа дїн зрмѣ пѣнте а лѣї Мїхаїѣ чел маре	26
Тереса Балѣчї	48	Пѣстравѣл	26
Трѣсѣрї дїн історїа Молдавїеї	49 шѣ зрм.	Карпадїї. — Мїелѣл шѣ оїеа	27
Ноїтѣрѣ шѣ консерватїсм	49	Сѣтана шѣ мїнїстрїї лѣї	28
Каракѣре	49, 50, 51, 52	Ла прїнчїпе	29
Нѣї повїта	49	Кѣпеле теѣ	29
Кѣтрѣ DDнїї лїтератїїї пошѣрїї	51	Кѣпеле лѣтрѣнд. — Фата лѣ поїенїѣ 25. Септемврїе 1844	30
		Деаса черчетаре	35
		Черере (Ceres) дїн а. 1847	37
		Тѣлхарѣл сѣрд шѣ гѣпа	38
		Де аш фї а- тот- пѣтернїк	39
		Сїнгѣрѣтатеа	39
		Орѣ шѣ орѣ	42
		Ѣн свєспїн	46
		Отѣл шѣ пасереа	47
		Логогрїф	48

F O A I E

pentru

minte, inimă și literatură.

№. 1.

Luni, 6. Ianuarie

1847.

Гратъладіе де англ поѣ.

Европеніі дичепѣръ а пѣрвсі гратъладііе де англ поѣ, ші дакъ тотъш чинева ле маі пѣстрѣазъ, ачеіа сънт маі вѣрточ дипломатіі, каріі аѣ mare интерес а се дотълни зніі къ алдіі маі дес, пз ка съ се апропіе къ ізвіре, чі ка prin компліменте фѣдѣрїте атѣт маі шор съ се пѣтъ дпшела. Еі ші алдіі каріі калкъ дп зрма лор дшї пофтеск шїі де лѣкрѣрі взне: віадъ лъигъ, съпътате, пѣтере, тѣрїре*), авздіі, плъчерї дпшїте ші че маі шїѣ еѣ къте алтеле; тѣте дїа взне, тѣте дндешерт. Віада ші съпътатеа атѣроъ дела organїсма фїекѣрїа ші дела модѣл віедѣрїі, іар знеорї дела кондеїл зпвї медїк, ші нічі одатъ дела гратъладіі, нічі дакъ ачелеа с'ар фаче дп форма дескптътѣрїлор; пѣтереа ші тѣрїреа віне дела талант, каре се шїе фолосї віне де дмпрецізѣрї, де каре ажѣтат, ла мїндт віневенїт се авънтъ ші се пзне дп капѣл тревїлор, знде стрѣлѣче шѣлт пѣдїп, іаръш

дзпъ дмпрецізѣрї; — авздііе віп дела порок ла зніі, prin істедїте ла алдіі, prin сѣфлет негрѣ деспоїеторїз ла чеїладї; іар плъчерїле? дшї аѣ тѣсѣра дп лѣкомїа іоїмеї саѣ дп кѣмпътѣл мїндїі, дар кѣмпътѣл е о пасѣре рарѣ. Аша дар че маі рѣтъне ка съ пофтім ші пої чїтїторїлор пощрїі, пентрѣ ка гратъладїа нічі съ фїе дндешерт, ші къ атѣт маі пѣдїп фѣдѣрїтѣ? О віртѣте, зп сімц ферїчїторїз маі рѣтасъ, пе каре нїл пѣтем пофті ші ал да зпѣл алтѣїа фѣрѣ нічі о гревтате: Ачела есте ізвіре*).

Ізвіреа, ачеастѣ зпїре а сѣфлетелор дптрѣ тот че есте зпн, фѣрѣтос ші деплініт пе фаче треввїндъ маі шѣлт ка орї че алт лѣкрѣ пе пѣтънт, ші нѣтъ рѣтънїлор маі шѣлт ка ла орї каре алт попор

*) Ізвіре, ізвеск, се креде а фї кѣзвнт славон, днкѣт нѣтъ рѣтънїлор нічі ізвіре съ пз пе маі фїе рѣтас?? Дар libet шї lubet сънт лѣтїнедїі, ка ші лїѣвїм славонеск, ка ші Liebe, lieben немцеск. Мѣлте кѣзвїте се афлѣ дп маі шѣлте лїтвї сіноніме, фѣрѣ съ айѣв дрепт о надіе саѣ алта але прегїнде пентрѣ пзмаї сінешї орідїналітатеа. Пе пої дп а. ледереа кѣзвїтелор ші дп кѣрѣдїреа лїтвѣї съ пе ферїаскъ Аполо пзмаї де педантерїе.

*) Вреѣ съ зїк gloria пе лѣтїнеще, слава пе славонесче. Каре въ маі плаче? Gloria романїлор, орї слава славонїлор? —

din Европа тогъ. Дакъ пої пѣ не vom
ізви зпїи не алціи, vremeazъ de sine, ка съ
рѣтъпем шї не вїиторїз дн зрма шї дн
desprezъла тѣтврор челорлаате попоръ.

Вїада ómenilor фъръ ізвире есте ка
шї зп фок звррвїт, каре пѣ дѣ кълдзрѣ
пїчї лзмїѡ. Inima ізвїторе есте зп ісвор
богат, дїп каре кърце ферїчїреа шї плъ
череа. Омѡл каре ізвеще не семенѡл съѣ
дн аdevър, шїе тóте ерта шї зїта; ел дн
міжлокѡл свѣрїнцелор лзмещї пїчї оdatъ
пѣ perde квраціѡл. Ізвїреа лзмѣрїтъ de
орї че алт іntерес egoїstїк, скѣтїтъ de орї
че шоптїрї але сімѡлалїтѡцїї дѣ іnїмеї лі.
пїщеа, не кареа egoїstѡл пїчї оdatъ пѣ о
пóте да. Сїнгѣра ізвїре не спѣне нóѣ, къ
сѣптем тоцї фїїї зпвї пѣрїпте шї фрацї
днтре пої. Чїне пѣ ізвеще не семенѡл
съѣ, пѣ ізвеще пїчї не фѣкѣторїѡл. Черїѡл
фъръ ізвїре пѣ есте черїѣ; але лѡї плъ
черї фъръ ізвїре ар фї пѣмаї о лмѡѣтѣ
тѣрѣ а свѣлетелор. —

„Пѣзїцї къ грїжъ дн іnїмїле вóстре
дрептатеа шї ізвїреа, ачелеа vor фї скѣ
тѡл вострѣ, еле vor скóте дїп міжлокѡл
вострѣ днпѣркекїре шї чертеле. Чееа
че продѡче днпѣркекїрї шї черте, чееа
че паше прочесѣрї скѣндѡлїторе de ómenїї
вѣпї шї стрїкѣторе de famїлії, есте маї
ѡптеї іntересѡл спѣркат, патїма несѣдїѡсѣ
de а къцїга шї а моцѣнї. Децї съ не
оцїт пѣпчетат асѡпра ачестеї патїмї, не
кареа сѣтана о ацїдѣ некѣрмат. . . . Кънд
їзвїреа рѣчї шї недрептатеа днчепѣ а кре
ще не пѣтъпт, Dãmpnezeѣ zїce зпвїа дїп
servїї сѣї: Мерцї къ щїреа теа ла ачест
попор шї че веї vedea сѣї фачї кѣпоскѣт;
шї че веї vedea тѣ, се ва днплїнї неапѣ
рат; фїе ка попорѡл сѣшї ласе рїнда

шї съ се днптоаркѣ ла мїне. . . . Релеле
каре сѡпѣрѣ пѣтъптѡл пѣ vїn dela Dã
mpnezeѣ, къчї Dãmpnezeѣ есте ізвїреа, шї
тот че аѣ фѣкѣт, есте вѣп; ачелеа vїn de
ла сѣтана, не каре лаѣ влѣстѣмат Dãmpne
zeѣ шї dela ómenїї чеї рѣї, а кѣрор татъ
шї днвѣдѣторїѣ е сѣтана. Днсъ фїїї сѣ
танеї сѣпт преа мѡлцї дн лѡме. Dãmpne
zeѣ, аша прекѣт трек еї, ле скрїе пѣтеле
днтр'о карте печетѡтѣ, кареа се ва deskї
de шї се ва чїтї дн фаца тѣтврор ла ка
петѡл тїмпѡлѡї. Тоцї ачеї ómenї аѣ дѣр
мат пачеа, сігѣрїтатеа шї лїбертатеа не
пѣтъпт.“ — — Вої ферїдївѣ de acemenѣа
oamenї ка съ пѣ къдецї дн кѣрселе лор,
dar сілїдївѣ аї днѡлѡпзї de с'ар пѣтеа;
їар de пѣ, скѣтѣрацї пѣлѡереа кълѡцїмї
телор вóстре; їар вої днтре вої ізвїдївѣ
къ свѣлет кѣрат, къчї аша в'аѣ zїc фїїѡл
омѡлѡї къ апї 1817 маї пайнте, дн врѣ
стѣ de апї 30, дн кѣрсѡл de треї апї ал
днвѣдѣтѣреї сале. Г. Б.

О десвїнѡїре дн кавса лїмѡеї нóстре.

Дн семестрѡл че трекѣ не дндато
рарѣм кѣтрѣ аї поцрїї вѣпї чїтїторї а
пѣвлїка зпеле dїсерѡцїї асѡпра лїмѡеї нó
стре ромѣне. Не зпї дїп лїтераторї, шї
не мѡлцї дїп челемалте пласе а пѣвлїкѣ
лѡї чїтїторїѣ їаѣ лѡат о грїжъ, къ дела
1800 (пѣтѣр рѣтѡнд), декънд се порпї шї
дела 1830 (їарѣш пѣмаї рѣтѡнд), декънд
се днчїнсе шї се днтемеїе стѡдїѡл лїмѡеї
націонале днтре пої, пѣлѡ дн зїмеле нó
стре днкъ тот маї днтїндем дїспѣте пен
трѣ патѣра шчл. а лїмѡеї нóстре, фърѣ а
пѣтеа венї ла врепн ресѡлатат. Ачѣаста é

опінія Длор. Пот нега літераторіі не-воіелеле лор? Нѣ. Дар се пот десвіні? Фоарте віне: кѣ есемплѣл тѣтворор паціі-лор лѣміпате, аптіче ші контімпѣране. Де-ла колонісаторіі Гречіеі пѣнѣ ла Іліада ші Одісеа лѣі Омер трекурѣ маі тѣлте веа-курі; асеменеа дела рецеле Латіне пѣнѣ ла Чічеро. Дар, ла регѣлареа, дѣбогѣді-реа, депліпіреа ші фрѣмсецдареа впеі лімві токма ші не лѣпгѣ міпѣпатееле міжлоаче тіпографіче де каре не вѣкурѣм поі, се чер маі тѣлте зечі де ані; історіа літера-туреі італіене, франдезе, англе, цертмане и. а. не ціне ачі де тѣнѣ. Аша дар ре-гѣм не тѣжіторіі, ка съ не маі сѣфере дѣкѣ доі треі ані а дісерта ші а діспѣта аспра лімвеі поастре. О сѣтѣ mare де пѣрері впе, дрепте, ерѣдіте, ші іарѣш, кѣріоасе, парадосе, фанатіче, скѣлчіате маі домпеск дѣтре аі пощріі дѣ прівінда лім-веі. Спре а дѣвері ачааста пѣ авем требѣ-іудѣ декѣт а дѣпѣртѣші аргіколѣл маі жос вртѣторіѣ, каре ні с'аѣ тріміс маі тѣлт ка де зп ап, фѣрѣ ка сѣл пѣвлікѣт сіогѣр дін компѣтіміре кѣтрѣ азкторѣл некѣпоскѣт. Дѣпѣ че дѣпсѣ афларѣт, кѣ п'ар фі глѣтѣ, чі ачел артікол с'ар чіті дѣ копіі маѣвскрісе амѣцінд ші ел ка тѣлте алте парадосіі ші кѣріосітѣдї; дѣ пѣ че щім кѣ дін прічіна келтіврїі лімвеі поастре токма ші нѣп ні с'аѣ фѣкѣт дѣпѣ-тѣчѣпї тот дѣ сепсѣл кѣріосѣлві артікол: афлѣт кѣ каме ал пѣвліка, кѣ ачел адаос, кѣ дѣ скѣрт дї ва кѣлка дѣ вртѣ ші зп рѣспѣсѣ потрївіт. Ped.

Артіколѣл антїромѣш сѣлѣ апа:

„Мѣлці сѣ дѣтемеіазѣ дѣ пѣрѣре кѣт-кѣ лімѣа молдовенеаскѣ не авѣнд нічі зп оріцін ар фі дѣфїодатѣ дін лімѣа латїонѣ;

поі не дѣтемеіем дін протівѣ, кѣ еа аѣ авѣт оріцін не лімѣа сарматѣ, еа ші са-врѣматѣ с'аѣ славонѣ, не каре о ворѣе сар-матїі с'аѣ савроматїі лѣкѣиторїі Тартаріеі марї, еї ші скїтїі ші дакіі прекурѣ іаѣ гѣсїт дѣпѣратѣл Траїан ла апѣл 100 дѣпѣ Хс. Дѣпѣ сѣвѣжѣгареа дакілор де кѣтрѣ Траїан аѣ фѣкѣт дѣпѣратѣл Дакіеі шепте коло-ніі доведїте де не інскріпцііле гѣсїте ші прескрїсе, ачѣа а шаселе де кѣтрѣ Сеї-верт, ші ачѣа а шепте де кѣтрѣ Барт (кѣ тоате кѣ Пандекдїі пѣтѣрѣ пѣмаі 4 ко-лонїі, везі не Віхмер пѣнѣтрѣ вебіме да-кілор дѣ правїла романѣ.)

Іар дѣпѣндереа Дакіеі де атѣнчі ера дела рѣжѣл Тїса дѣ Догарїа де жос прїн Трансілѣванїа кѣ Бѣковїна, Валахїа, Молдова ші Басараѣа пѣрѣ дѣ Ністрѣ, о попѣл-дїе че дѣпѣ кѣт асѣзї кѣпрїнде чїнчі мі-ліоне сѣфете де сар сокотї кѣ дѣ време лѣі Траїан ар фі пѣтѣт фі тѣкар пѣмаі не жѣтѣтате (сокотеалѣ че сѣ траѣе де не пѣтѣрѣл де трїі сѣте мїі ощенї, кѣ кар-аѣ інѣрат Траїан дѣ Дакіа), апої шесе ко-лонїі пѣсе дѣтре о попѣлдїе де дозѣ с'аѣ треі міліоане порѣд тахміпѣвіте пѣнѣтрѣ а-тѣнчі, пѣ пот фі сокотїте декѣт а о мїе парте де латїні дѣтре тот пѣтѣрѣл дакілор.

Дін ачаестѣ доѣадѣ сѣ vede лѣтѣрїт, кѣ дакіі авѣнд лімѣа лор, пѣ аѣ фост кѣ пѣтїнѣдѣ сѣ се щѣаргѣ кѣ тотѣл дїнѣрѣш аша mare пѣтѣр де порѣд ка сѣ дѣфїін-дезе ачѣа ашеса колонїе де ромѣні, че аѣ пѣтѣт алкѣтѣі шасѣ тѣргѣрї с'аѣ сате дѣ-тр'о дѣпѣндере де лок дела Тїса ші пѣрѣ ла Ністрѣ.

Дѣ вртаре історїе не аратѣ, кѣ ко-лонїіле романе пѣ аѣ домїт дѣ Дакіе де-кѣт 175 ані, адїкѣ дела 100 d. Хс. апѣл

лѣи Траіан ші пѣръ ла 275 d. Xc. анѣл дн каре де Фрика пѣвъліреї неатѣрілор дела Норд, Аврелиан че дмпѣръдѣ атѣнчї аѣ мѣтат колонїіле кѣ парте дїн дакї песте Дѣпѣре дн Мїсія де жос, адекъ дн-тре мѣнциї Емѣлї че астѣзї съ кеатъ Довроце. Прекъм дар Трансїлванїе шї парте дїн Ъгарїе пѣмїтъ атѣнче Рїнїнсіа аместекатъ де атѣта пѣтѣр де анї кѣ Ъгарїе пѣ ш'аѣ скїмват діалектїка са молдовенеаскъ, асемїне Дакїе дн кѣрцере де 170 анї а колонїїлор романе пѣръ ла Аврелиан, време дн каре Дакїа аѣ рѣтас іарѣш неатѣрпатъ де романї, пѣ аѣ пѣтѣт съ'шї шеаргъ кѣ тотѣл лїмба еї, ка съ се креадъ оріцїнѣл еї латїнеск. Довадъ авем кѣвїнтеле молдовенецїї веки а дакїлор, Стежар, Пѣдѣре, Дѣмѣравъ, Хелещѣѣ, кѣраре, грѣеск, прївеск, мїпереск шї алтеле, шї кѣ лїмба молдовенеаскъ аѣ фост де оріцїн сарматъ саѣ славонъ шї кѣ славонїї сѣнт сарматї, тот еї пѣмїдї шї кѣ общескѣл пѣме скїдї доведѣше кѣвънтѣл слав дела славъ (гречѣще докса), че дн лїмба скїтїкъ днсетна слава предомпїреї че пѣрта не пѣтѣт глоателе пороаделор скїте дн веакѣрїле ачеле.

Щїст есте, кѣ дѣпъ вчїдереа лѣи Аврелиан ла анѣл 275 саѣ днчепт тѣлѣврѣрїле дїн лѣвнтрѣ дн Рома, пентрѣ кѣ дн кѣрцере де зече анї не ла 285 дѣпъ Xc. пѣвїндѣсе шї вчїгѣндѣсе шасъ дмпѣррадї дн Рома, адїкъ: Такїт, Флорїан, Пров. Кар, Корїн шї Нѣмерїан, пѣ пѣтаї кѣ п'аѣ фост дн старе съ свѣре не дакї лѣсїнд дн старе дїн тѣ, дар саѣ шї дмпѣрцїт дмпѣрѣдїе романїлор дн дозъ, рѣтѣїнд ла апѣс Дїоклїтіан кѣ Максїмїліан шї ла рѣсѣрїт мареле Констандїн, каре дн-

скѣзпѣндѣсе ла анѣл 310 дн Царїград шї ла 331 фѣкѣнд под песте Дѣпѣре дн-тре Нікополї шї Целеѣ ка съ рѣсвоїаскъ не готї дн тречере са прїн Дакїе нїчї кѣм пѣ аѣ сѣпѣрат не дакї, карїї дн анїї ачѣїа аѣ прїмїт православноїка крѣдїонѣт дѣпъ мѣтоарѣл лѣи Тертѣліан асѣпра жїдовїлор, че помѣнѣше кѣ ла сїнодѣл Нікеїї дн анѣл 325 аѣ фост фацъ шї дої епїскопї крѣдїнї, вѣл дїн партеа скїдїлор шї алѣл дїн партеа готїлор пѣмїт Теофіл, дѣпъ мѣоартеа кѣрѣїа фѣкѣндѣсѣ Дїадокъ сѣпѣтѣл Некїта, аѣ фѣкѣт дн тѣпѣстїреа са патрѣ вїсерїчї, дїн каре ла зна съ слѣжѣ елїнеще, ла адаза дн лїмба дакїлор веки, че ера Бесаравїенї, ла а треїа арменѣще, шї ла а патра съ влѣстѣта дѣхѣрїле не-кѣрате. Аїче есте де лѣат амїнте, кѣ дакѣ дн анїї ачѣїа а сѣпѣтѣлѣи Некїта, свѣт дмпѣрѣдїа марелѣи Константїн не ла 330 d. Xc., адекъ кѣ 230 де анї дн врѣта колонїзацїїлор романїлор дн Дакїа ар фї домпїт дн еа лїмба латїнеаскъ, ар фї пѣмїт Тертѣліан шї не лїмба латїнеаскъ че предомпѣ атѣнчї, кѣ с'ар фї слѣжїт кѣ еа катехїсїдїї дакї, прекъм аѣ помѣнїт де чеа елїнеаскъ шї арменѣаскъ, шї пѣ ар фї зїс кѣ съ слѣжѣ ла вїсерїка адаза дн лїмба вїселор (вѣсаравїенї дїн Бесаравїа). Ка съ врѣтѣм тѣмеїзрїлор поастре, трѣвѣе съ врѣтѣм хронологїеї, дѣпъ каре ведѣм кѣ Дакїе аѣ фост неатѣрпатъ пѣръ ла 350 анї d. Xc., кѣнд дмпѣрѣдїнд Івліан Паравалѣ аѣ пѣвълїт дн Дакїе Ерѣлїї неам герман дїн Вѣстфалїе, Остготїї дїн Сведїа де норд Гїндїї дїн Сарматїа, Европѣї шї Вѣстготїї дїн Сведїа апѣсанѣ, карїї вїрѣїнд не дакї саѣ аместекат ла зп лок, іар ла 376 анї d. Xc. пѣвълїнд хѣпїї дела Вогга, Дон шї

marea de Azof, tot îi psmici de istorici și slavini Kimerii къ Domnъл лор Рва, ащ гонит пе готи дппръщидъи песте Двпъре дп Micia, Тракие, Macedonia Тесалие ши Ахаia, време дп каре ши дакиі ащ фост сімиді а сфери жггъл ачестора, авънд а тѣче епископ пе Теотix Diadoxъл Некитеі.

Іар ла а. 491 пъвълнд ши вългаріі чеі дела пордъл Рвсіеі че сащ лъдїт песте Двпъре фъкълдъсе алядї хънілор, кѣм ши ла а. 568 пъвълнд аваріі дпн Тартаріе дп Dakie, кѣ Domnъл лор Хаган Баіан, тоте ачесте пеатърї славіне цїне сѣжггггъгъ Dakie пъръ ла 620, че ши славенї серві веннд дела локъл лор пѣмїт Серва дпн Irkanie de пїсте mare хаспие сащ статорнїчїт дпн Servie, ши пъръ ла 678 че ащ пъвълїт вългаріі де песте Волга, де ащ змплет тоте Dakie, Полонїе ши Българіе, кънд фъкълдъсе алядї дакілор ащ фост пеатърпаці пъръ ла 812. Пе атѣче дар славіі пе дакі че сѣ пѣрта кѣ пѣсторїа де віте дпн лок дп лок іащ пѣмїт влахі, пентрѣкѣ лешече влакадї, іар рѣсеще влохїте сѣ пѣмеще пѣсторъл фъръ кѣпътї, кѣ вѣнт кѣ каре апої ши челелалте пеатърї ащ овїчлвїт аї пѣмї пе молдо-ромънї, пре. кѣм ши Ana Komnini зїче аша: „ἀλλὰ κατὰ μέρος νεολέκτες καταλέγουν ὅποσοι ἐν τῶν Βαλγάριον τὸν γομάδα βίον ἤλυντο, Βλάχης τούτης καλεῖν οἶδεν ἢ κοινὰ διάλεκτος.“ Дар пѣ контени ши пѣмїре де дакі прекѣм поменецѣ Халкоконділ. Лаврентїе Топїлт дпсѣ пѣмеще пе дакі влахі дела Флах воеводъл лор, пентрѣкѣ воевод дпн лїмба сарматъ а дакілор вре сѣ зїкѣ domnitorъ; іар маї віе пѣртѣріе есте а лѣї Ovidie скрісѣ дѣпъ сврглпъкъл сѣъ ла Кїостенце песте Двпъре дпн ал 7ле an d. Xc., кѣ дакіі ащ а-

вѣт domnitorъл лор пе Флах, кїар пе ла пашерѣа лѣї Xc. пе кънд Ovidie сѣ агла сврглпїт; пентрѣкѣ зїче дп кѣрдїле лѣї pomeniud de Dakie „καὶ εἶναι ὁ ἀνώτερος τούτων τῶν τόπων φλάχ“ дпн каре сѣ веде, кѣ токпа пе ла дпчепѣтѣл веакълѣї дптѣї ащ лѣват дакіі пѣмїре де влахі. *)

Іар пе ла дпчепѣтѣл веакълѣї ал шептеле скріе Martın Шмаїдел кѣ пѣлдїме де влахі сѣпт пѣме де вългарї ащ трекут дпнпої де песте Двпъре дпн Dakie статорнїчїндъш domnitor пе Басарава кѣ пѣме де ван, адекъ пан, че славінецѣ сѣ пѣмеще Domn; ши сѣпт зп асемїне domnitor ван ащ стѣтѣт пеатърпаці пъръ ла 899 че ащ пъвълїт алт пеам де хън кѣ domnitorъл лор Арнад венїдї де песте Волга дпнтре Сївїріѣ ши Астрахан ши пѣмїдї зпгърї ка погорѣторї дпн пеамъл зтїгърїлор, дпн каре парте ащ фост ши сѣпт Атіла, іар маїар дела domnitorъл лор Моагар, пеам кѣ деосевїте пѣравърї ши осевїтѣ лїмѣъ, карїі сащ рѣсвоїт кѣ дакіі ши вългарїі дпн Panonia ши статорнїчїндъсѣ аколо ачещї маїарї зпгърї сащ префъкѣт Panonia дпн Ungaria, пе кънд адекъ пе ла дпчепѣтѣл веакълѣї ал 7ле дп Країова стѣпънѣ ванъл Басарава, іаръ дпн Трансїлванїа Гелъш. Молдова авѣ асемїне осевїтѣл еї domnitorъ доведїт де пе о monedъ де арапъ че сащ гъсїт дпн рѣсїпїтѣра зпѣї векі четѣдї пѣмїтѣ Camandra апроане де тѣргъл Romanълѣї, пе каре monedъ ера де о парте кїпъл domnitorълѣї кѣ пѣлърїе дпн кап, ши дппреціѣръл кїпълѣї скріе славопеще „Остата молдовскї“ ши де алтѣ парте

*) Ши дпсзїнї дпн аналѣріе тѣрчїлор де 450 апї сѣ гъсецѣ іофлах vendin.

скрије „Хъръзия де Молдова,“ ші Молдовені ера траши къръ мѣнді дін прічина татарімор пѣмиді Богдані че кълка неконтепінт цара, прекѣм ші пѣміре Богданіа о аѣ лват Молдова дела ачії Богдані, че стѣпнѣ къмпіле Молдовеі. Ачесте се зрма не ла апл 1000 дела Хс. ші къ тотдеана domné лімба славонъ не ла поі, ача інскріпціе славонъ де не монедъ есте о донадъ негълчевітъ. Асеміне ші дпсш словеле къ каре скриет ші чітім, сънт дппрезпъ къ тълмъчїре вїблиеі, евангелїеі ші алте кърді вїсерїчещї лвате дела рѣші токмаі дела апл 887, не кънд прїімїнд рѣшіі кредїнда православноікъ ші фѣкълдѣсѣ аліадї къ дппѣраціі Царїградлѣ дппротїва зогѣрімор аѣ петрект шасѣ ані дп Българїе ші Молдова, дппѣртгшїнд словеле ші кърділе вїсерїчещї рѣсещї де не каре саѣ тълмъчїт дп лімба поастръ ші съ пѣзек пѣлъ астѣзі.

Фїнд дар ачесте дппрецізѣрїле лімбеі молдовенещї че есте лімбѣ статорпїчїтъ къ о аша параграфїе ші десѣзѣршїтъ дп сѣлнта пѣстръ релїціе, есте де тіраре къ токма дп епоха ачеста съ сілеск зпї а скїмосї лімба статорпїчїтъ де атѣта вѣкѣрі къ префачере ші аѣоціре а кѣвїтелор векі молдовенещї дп кѣвїнте латїнещї ші франдозещї. Шї дакъ акѣм пѣтѣрѣл чел ковѣршїторїа а Молдовенїмор че пѣ шїѣ латїнеще ші франдозеще, пѣ дпделег пїчі газетеле молдовенещї пїчі кърділе де кѣрѣнд тіпѣрїте дін прїчина скїмосїтѣреі кѣвїтелор, че ва фї оаре песте зп веак кънд оаменїі де атѣчї депрїознѣдѣсе къ скїмосїтѣра ачеста, вор ведѣ кърділе вїсерїчещї къ тотѣ деосевїте граїлѣі лор, не каре зрѣазѣ ка пїчі съ ле пѣтъ дпделеде.

Дін ачеста пѣ есте къ дрепѣл а съ сокотї о некѣвїпѣдѣ, ка зп партїкѣларїѣ дѣпъ гѣстѣл съѣ, съ шї дпкїпѣіаскъ кѣвїнте дела сіне, не прїміте де паціе дптреагѣ, шї дѣпѣзѣра съ ле сѣфере дп тіпѣрїре, дп време че дп тоате локѣрїле реглѣте лексікографїе съ фак де кѣтръ о комїсіе алеасѣ, че прїп десѣтерї леѣзек статорпїчїреа кѣвїтелор пентрѣ пестрїкареа лімбїі?

Де зрѣазѣ ліпсѣ дп лімба поастръ де кѣвїнте дп прївїре шїїндемор, есте лімба еліпъ, дела каре саѣ дппрѣтѣтат тоате паціле фѣрѣ скїмѣаре, прекѣм фїлософїе, теологіе, астрономїе, хїрѣргїе, гпсологіе, псїхологіе, соматологіе, анатомїе, оетологіе, ематологіе, архїтектонїкъ, полїтїкъ, хемїе, археологіе, агрономїе, геометрїе, метеорологіе, математїкъ, пафтїкъ, догматїкъ, академіе, технїа, феномен, дппрезпъ къ тоате алте пенѣтѣрате кѣвїнте гречещї дп тоате шїїнделе латїно-ѣрманпо-франдозїте.

Іатѣ темейѣрїле, не каре зрѣнд а не рѣзѣта дін рѣвпъ шї евлавїе кѣтрѣ релїціе православноікъ, ка пѣ кътва кѣ време съ се латїнїзаскъ дппрезпъ къ кѣвїнтеле шї дпделесѣл латїнїзат ал догмелор, тѣ вѣд сіліт жос їсклїтѣл а дппѣртгшї ачестѣ кѣлѣдере а вацінеі лімбеі пѣстре молдовенещї. — скоасѣ дїпѣрѣ о ванкѣ дпѣнекоасѣ. —

К а т е л е о п ѣ л .

Кателѣопѣл есте зп анімал дін класа тѣрѣтоарелор, а кѣрѣі лімбѣ есте кѣрпоасѣ, чїлїдрїкѣ шї фоарте естенсівїлѣ,

вжрѣл еі totdeauna дї есте копериіт кѣ
 зп фел де матеріе клеіоасѣ, лѣкрѣ че дї
 есте де неапѣратѣ тревѣицѣ ка съ се пѣ-
 тѣ хрѣні. Ел пѣ тѣпѣокѣ декѣт пѣмаі
 інсекте, пе каре пентрѣ але пѣтеа вѣна ле
 амѣеце дн кінѣл вртѣтор: Скоате літ-
 ва дін гѣрѣ афарѣ шї о ласѣ де стѣ чеа-
 сѣрї шї зіле дотреці дн прѣжма локѣрї-
 лор пе вѣде зѣмѣл інсектеле, ащептѣнд
 кѣ о рѣвдаре вреднікѣ де скопѣл віедѣреї
 саме пѣпѣ че біетеле інсекте адімініте кад
 дн трѣжѣ, кѣтѣнд пѣтрецѣл лор пе зп
 обїект де каре атінсе одатѣ пѣ се маї пот
 дісклеца. Кѣнд камелеонѣл дшї сімте
 літѣа дикѣркатѣ кѣ о дндестѣлѣ провїзіѣ-
 пѣ де інсекте, о траце дн гѣрѣ шї ле дн-
 вѣкѣ. Ачест анїмал аре плѣтѣні атѣта
 де марї, кѣт кѣнд траце аер дн еле пентрѣ
 ка съ рѣсѣоле, плѣтѣніе і се тѣреск
 шї волѣтѣл трѣпѣлї се фаче дндойт маї
 маре пѣрѣндѣсе атѣпче кѣ ар фї шї транс-
 парент, дін каре прїчіпѣ чеї веки кредеаѣ
 кѣ камелеонї се хрѣнеск пѣмаі кѣ аер.
 Ачесте анїмале сѣнт днзѣстрате кѣ о дн-
 сѣшіре кѣ тотѣл вѣрїоасѣ дн патѣрѣ. Еле,
 поате дін прїчіна тѣрїмеї плѣтѣнілор лор
 шї а варїаціеї дн капїтатеа сѣпцелѣ че
 віне дін тоате пѣрціле трѣпѣлї ка съ се
 дѣвѣпѣтѣдаскѣ, саѣ каре се дѣче дін плѣ-
 тѣні дн тоате пѣрціле трѣпѣлї ка съ ле
 хрѣнеаскѣ, сѣнт дн старе де а скїмба ко-
 лорѣл трѣпѣлї, дѣпѣ тревѣицеле шї па-
 тіміле лор. Ачестѣ чїсдатѣ факѣлтате де
 колорѣчїзне есте днсоцітѣ шї де о кѣт-
 тѣтѣрѣ дѣплѣ, шї формѣазѣ дін камелеонї
 емѣлетѣл кѣртезанїлор. Окїї капїтелеонї-
 лор сѣнт марї шї акоперїдї песте тот кѣ
 піеле, кареа се гѣсеце вортїтѣ пѣмаі
 дотрѣн лок дін дрептѣл кѣ прѣпела окїѣ-

лѣї, дін каре прїчіпѣ кѣтѣтѣра лор есте
 фїпѣтѣ шї стрѣвѣтѣтѣоре. Асемїне лѣкрѣ вред-
 нік де днсемнат есте шї кѣтѣтѣра окї-
 лор, кѣчї тішкѣрїле зпѣї окїѣ сѣнт неа-
 тѣрпате де але челѣмалт, днкѣт камеле-
 онѣл кѣ зп окїѣ поате се кавте днпїнте шї
 кѣ алѣл дн вртѣ, кѣ зпѣл поате се плѣп-
 гѣ шї кѣ алѣл се рѣдѣл, дѣпѣ кѣт дї
 чере шї тревѣица. —

Брашов, 31. Дек. 1846.

I. I.

Р Е Л Е Ц Е А.

Лѣтїна вечїніціеї дін черѣрї не лѣчеце,
 Лѣчеце-не дївіна лѣтїпѣ не пѣтѣнт,
 Че прїп днфїората а вѣкѣрїлор поанте
 Ресаре трїзмѣндѣ дін тронѣл чел преа сѣнт.

Релеѣеа не пречеде шї 'п калеа глїмпѣроасѣ
 Ка соц не ведереазѣ, ка соц недесѣрїнт;
 Шї чїне шї о пѣстрѣазѣ дрепт стѣоѣ де повацѣ,
 Пѣ ачела еа 'л дналѣ шї 'л фаче ферїчіт.

Маї вѣна а віеції плѣчере ѣ остѣнеалѣ,
 Нѣ алѣт декѣт пѣлбер ѣ аѣрѣл дін пѣтѣнт;
 Че маї фрѣтос днфолоаре, че маї тѣрїт се палѣл,
 Тот каде, се сѣбрѣтѣл дн пѣлбер, дн торѣнт.

Релеѣеа, пѣмаі днса ка фїѣ а треїмії
 Редїкѣ фїреа слаѣл ла локѣл стрѣлѣчїт,
 Еа днса (ipsa) дѣ ла пѣлбер валoare маї дналѣл,
 Еа днса вѣкѣрїеї кѣзпна де сѣбрїшїт.

Еа черѣл кѣ пѣтѣнтѣл прїп атор дн днвїпѣ;
 Трекѣтѣл кѣ етерпѣл прїп еа се днтрѣнеск;
 Шї зп edem аїчї прїп трѣнса не днфолоаре,
 Ш' о патрїе етерпѣ ла татѣл чел череск.

N. Velja-Tink.

ПАРАБОЛЪ, ПЪРЪЪЛ ШІ РІЪЛ.

О татъ! кът de мѣвъ
Маї кърѣ астъ апъ,
Ч а вѣ пзтаї сѣспѣтъ,
Съвт цертъа крѣстъмос.

Еа кѣтпѣ'л дѣверзеце,
Огоръ дѣ адапъ,
Копакъ'л дѣфлорезце
Шѣл фаче-а фѣ зтврос.

Вѣд: тѣфе, флоричеле,
Вѣд спѣче азрѣте
Крескѣнд, шѣ пѣсъреле,
Кѣ свор не цертъа еѣ.

Азд кѣнтърѣ воіоасе
Пе кѣлтеле 'нверзѣте,
Іар тѣртеле'с фрѣшоасе,
Кѣ ої кѣ телъшеї,

Дар дѣк' о апъ 'н вале
Маї вѣд спѣтѣнд кѣ кърѣ.
Еа 'ї тѣлѣре шѣ 'н кале,
Дѣнгѣтѣ ачест пѣрѣѣ.

Колѣвѣ, огоаре стрѣкѣ.
Копачѣ вѣтрѣнѣ дѣ стѣлѣце,
Шѣ 'н зрѣта са нѣтѣкѣ
Нѣ ласѣ декѣт, рѣѣ.

Копѣле, аша'ї шѣ 'н лѣте,
Съвт оаменѣ о тѣлѣдѣте
Че тор фѣрѣ de пѣте
Тот вѣтеле фѣкѣнд.

Дар съвт таї тѣлѣдѣ че реле
Не ласѣ дѣпѣ сѣне,
Шѣ а лор мортѣнтѣ греле
Ле везѣ тот фѣтѣгѣнд.

D. Г.

С О Н Е Т.

Л А М І Л А.

А зѣлѣ разѣ'ї стѣпѣсѣ, іар поаптеа 'наптеазѣ
Съвт вѣл de 'нтѣпечѣте, дѣ карѣ de аванос,
Шѣ іатѣ везѣ мѣнѣне: кѣ стѣла скѣптѣеазѣ
Шѣ черѣл се реведѣ, орѣ зѣде вѣрѣлтѣос.

Нѣтѣнтѣ'ї мѣт шѣ лѣтеа кѣ дѣпсѣл dormѣтеаз
Крѣщѣнѣл, пѣсърѣка, зефѣрѣл рекорос,
Кѣнтат-аѣ пѣптрѣ ачѣла, че лѣтеа прѣвѣгеазѣ
Шѣ поаптеа шѣ тѣчѣреа'ї зѣ іпн мѣстерѣос.

О дѣцѣр de фрѣтсѣцѣ! о дѣлѣча те пѣлѣчѣре!
Е тѣпн de 'нѣнѣчѣне шѣ рѣга сѣнт кѣ'шѣ пѣре,
Кѣнд нѣ ещѣ лѣнѣгѣ мѣне, нѣ, нѣ пот сѣ тѣ 'нѣнѣ

Ах! вѣно 'нѣнѣнѣкеазѣ шѣ татѣ пре іѣвѣте
Прѣтеце рѣга сѣрѣї шѣ мѣстѣкѣл сѣспѣн
Че арде — а поастрѣ інѣмѣ шѣ сѣфлѣте зѣпѣте.

D. Г.

Пѣптрѣ вѣблѣотека зѣнѣверсалѣ.

D. пѣхарпѣк Іоан Елѣаде архѣварѣл
статѣлѣї дѣ Цара ромѣнеаскѣ шѣ пропрѣе-
тарѣѣ а зѣнѣї тѣпографѣї дѣ кѣлѣторѣа са
дѣла Лѣпсѣа кѣтрѣ Бѣкѣрѣщѣї трекѣнд не
ачѣ токѣта de апѣл поѣ, шѣ арѣтѣндѣне кѣ
спре реалѣзарѣа тѣрѣцеї дѣнтрепрѣндѣрѣї de
вѣблѣотека зѣнѣверсалѣ дѣнѣїїодатѣ дѣ
а. тр. кѣтпѣрѣѣ чѣнѣї теаскѣрѣї de фер, кѣтп
шѣ кѣтева тѣжѣї de лѣтере поаѣ. Ної
грѣвѣм а дѣкѣношѣїнда пѣвѣлѣкѣлѣї ачѣа-
стѣ щѣре кѣ атѣт маї вѣртѣос, кѣ кѣтсѣп-
теп пѣтрѣнѣшѣї, кѣ ла зѣ асѣменеа се кѣтп
вѣне сѣ дѣм кѣ тоцѣїї дѣпѣ пѣтѣндѣ тѣ
пѣ de ажѣторѣѣ. Деокамдатѣ се вор тѣ
пѣрѣї класѣчѣїї елѣнѣї шѣ романѣї традѣшѣї дѣ
лѣтѣва пѣстрѣ.

Red.